

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Problematika socializace dětí s poruchami chování v dětském domově

Bakalářská práce

Studijní program: B7506 – Speciální pedagogika
Studijní obor: 7506R029 – Speciální pedagogika pro vychovatele
Autor práce: **Klára Simonová**
Vedoucí práce: Mgr. Eliška Helikarová

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Klára Simonová**
Osobní číslo: **P12000480**
Studijní program: **B7506 Speciální pedagogika**
Studijní obor: **Speciální pedagogika pro vychovatele**
Název tématu: **Problematika socializace dětí s poruchami chování v dětském domově**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce: Popsat problematiku života dětí s poruchami chování v dětských domovech. Na případových studiích zjistit, jakým způsobem probíhá výchova a celková socializace dětí s poruchami chování v rodinných skupinách v prostředí dětského domova.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Rozhovor.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HELUS, Z. Dítě v osobnostním pojetí. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.

HELUS, Z. Sociální psychologie pro pedagogy. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80247-1168-3.

HRČKA, M. Sociální deviace. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-68-0.

JEDLIČKA, R., KOŤA, J. Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-555-8.

KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ J. Zlo na každý den-život s deprivanty I. Praha: Galén, 2001. ISBN 80-7262-088-6.

MACEK, P. Adolescence. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.

MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál 1999, ISBN 80-7178-320-X.

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. 1. vyd. Praha: Portál, 1998.

VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 3. rozš. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

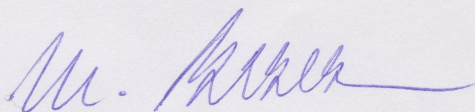
Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eliška Helikarová

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

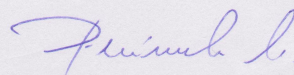
Datum zadání bakalářské práce: **23. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **24. dubna 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 23. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Elišce Helikarové za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěla také poděkovat všem respondentům, kteří spolupracovali při rozhovoru.

Anotace

Tato bakalářská práce se věnuje zejména socializaci dětí do běžného života po odchodu ze zařízení, ve kterém děti vyrůstaly, konkrétně z Dětského domova se školou v Jiříkově. Předmětem práce budou 4 respondenti, a zpětné zjišťování, jak se jim v běžném životě daří, jaké byli jejich začátky a jaké mají dosavadní zkušenosti s fungováním v běžném životě.

Práce se zabývá základními pojmy jako je socializace, adolescence, poruchy chování a také zákony, které se vztahují na dané téma. V práci je zmíněn zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a Zákon č. 109/ 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních . Výsledkem práce je zjištění, jaký život děti v Dětském domově se školou v Jiříkově prožívají, jaké zde mají možnosti, práva ale také povinnosti. Bakalářská práce rovněž ukazuje další cestu, kterou si po odchodu z Dětského domova mohou zvolit. Tím jsou míněny, další sociální zabezpečení. Domy na půli cesty, chráněná bydlení, nízkoprahová zařízení a stacionáře.

Dále se bakalářská práce zabývala dospělými jedinci, kteří prošli ústavní výchovou a v rozhovoru s nimi byla zjišťována jejich kvalita života v současné době. Tyto rozhovory jsou v empirické části vyhodnoceny a následně graficky znázorněny.

Klíčová slova:

Socializace, adolescence, poruchy chování, dětský domov se školou, rozhovor, kazuistika, ústavní výchova, školský zákon, motivace.

Annotation

The main purpose of this thesis is to demonstrate how children with behavioral disorders socialize once they have left the facilities in which they have been raised. The thesis will put emphasis on the children's home and school located in the city of Jiříkov. To help analyze this topic, four participants were chosen to take part of an interview and survey. The partakers were asked about their present living situations, about how difficult their beginnings were and what are their present living experiences.

The thesis deals with basic terms like socialization, adolescence, behavioral problems, and also the laws that relates to the topic. In the thesis there is mentioned of the Law no. Act no. 561/2004 Coll., on preschool, primary, secondary, tertiary technical and other education (Education Act) and of Act no. 109/2002 on institutional care or protective care in educational establishments, and on preventive educational care in school facilities.

The result of the thesis will demonstrate what life is like for the children who come from the children's home and school in Jiříkov. It will show what options they have, their rights and also their obligations. This Bachelor thesis will also suggest a different approach for these children. Some of these recommendations include other social security, halfway houses, sheltered housing, low threshold facilities and social welfare institutions.

Furthermore, the thesis deals with adults who have undergone institutional care. Conversations with these adults reveal their quality of life at the moment. These interviews are in the empirical part evaluated and graphically displayed.

Key words:

Socialization, adolescence, behavioral disorders, children's home, interview, casuistry, education Act, institutional care, motivation

Obsah

Úvod.....	9
I. Teoretická část.....	10
1 Socializace.....	10
1.1 Druhy socializace.....	10
1.2 Socializace nápodobou a ztotožňováním.....	11
1.3 Výchova.....	11
1.4 Rodina.....	12
2 Adolescence.....	13
2.1 Proces socializace v adolescenci.....	13
2.1.1 Oblast vztahů.....	15
3 Poruchy chování.....	15
3.1 Agresivita z pohledu sociální psychologie.....	16
3.2 Sociální faktory.....	17
3.3 Historie.....	17
4 Ministersvto školství, mládeže a tělovýchovy.....	18
4.1 Školský zákon.....	19
4.2 Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.....	19
5 Formy ústavní výchovy.....	20
5.1 Diagnostický ústav.....	20
5.2 Dětský domov.....	21
5.3 Dětský domov se školou.....	21
5. 4 Výchovný ústav.....	22
6 Podpůrná zařízení.....	22
7 Dětský domov se školou Jiříkov.....	24
7.1 Důležité dokumenty.....	25
7.2 Středisko výchovné péče „ŠLUKNOVSKO“.....	26
II. Empirická část.....	27
1 Cíl práce.....	27
1.1 Dílčí cíl práce.....	27
2 Výzkumná otázka.....	27
3 Metoda sběru dat.....	28
4 Výzkumný vzorek.....	28
4.1 Charakteristika respondentů.....	28
5 Data a analýza.....	29
5.1 Kazuistika 1.....	30
5.2 Kazuistika 2.....	34
5.3 Kazuistika 3.....	37
5.3 Kazuistika 4.....	40
6 Souhrn výzkumného šetření.....	44
7 Navrhovaná opatření.....	46
Závěr	47
Použité zdroje.....	48
Seznam příloh.....	50
8.1 Rozhovor.....	50
8.2 Zákon č. 108/2006.....	50
8.3 Zákon č. 109/2002.....	50
Přílohy.....	51

Úvod

Jak už je z tématu této bakalářské práce jasné, zabývá se socializací dětí z dětského domova se školou, dále jen „DDŠ“, do běžného života. Jelikož mám zkušenosti s prací v takovémto zařízení, mohu potvrdit, že po odchodu ze zařízení to děti mají velice těžké a pokud nemají žádnou rodinu alespoň o jednom členu, často jim nezbývá nic jiného než začít nový život v Domě na půli cesty nebo v jiném sociálním zařízení. Někteří jedinci bohužel končí i na ulicích, scházejí se s různými partami „Bezdomovců“ a bohužel dost často končí i u drog a alkoholu. Tím léčí svoji samotu a bezmoc. Poté už nemají daleko ani ke kriminalitě, krádežím, jen aby mohli přežít, což sami můžeme vidět i v jedné z kazuistik této práce.

Bohužel dodnes není opatření pro děti, kteří dětský domov, dále jen „DD“, opouštějí, a tak se děti musí sami o sebe po odchodu postarat, většinou bez ničí pomoci. Musí to být těžký osud, překonávání těžkých překážek a často kladení otázek, proč zrovna já. Děti v dětském domově mají vše, co se týče kvalitní péče. Vychovatelé jim nahrazují rodinu, tráví s nimi volný čas, podporují je v učení a dosahování dobrých výkonů, plánují s nimi aktivity, komunikují s nimi a ve většině případů zde děti přijímají ze strany vychovatelů i citové zabezpečení.

Jako negativní vliv můžeme považovat i to, že o děti je tak kvalitně postaráno, po všech stránkách, že poté vstup do běžné reality děti často nezvládají a najednou zjistí, že nic není zadarmo, a že jim také nikdo nemusí dát druhou šanci pro napravení chyb. Často, i když se snaží nalézt zaměstnání, narazí na tvrdou realitu, že díky jejich minulosti, je nikde nezaměstnají. A co dál? Jak mají dále postupovat? I v tomto případě potřebují pomoc odborníka, který s nimi hledá jak znovu začít a kde zaměstnání získat. I to budeme v naší práci popisovat.

I. Teoretická část

Bakalářská práce se v teoretické části zabývá pojmy jako je socializace, adolescence, poruchy chování, Dětský domov se školou v Jiřikově, kde respondenti bakalářské práce žili a vyrůstali, adaptovali se na prostředí a dále se po ukončení pobytu vydali na vlastní cestu životem.

1 Socializace

Slovo socializace neboli zespolečenšťování má poměrně bohatou a významovou paletu. Můžeme se s ní setkat jak v ekonomii, tak i v sociální psychologii, také v sociologii a dalších vědách. Socializaci v sociální psychologii však chápeme jako proces, jehož pomocí se jedinec formuje a přetváří, přijímá společenské hodnoty a sám se stává osobností ve společnosti. Socializaci chápeme jako celoživotní proces. Socializuje se jak novorozenec příchodem na svět tak i dospělý jedinec při vstupu do zaměstnání a tak dále.

Socializaci osobnosti definujeme jako proces utváření a vývoje člověka působením sociálních vlivů a jeho aktivit, kterými na tyto sociální vlivy odpovídá, vyrovnává se s nimi, podléhá jim či je tvořivě zvládá (Helus 2007, str. 107).

V tomto smyslu je socializace celoživotním vývojovým procesem, podmíněným sociálními souvislostmi života (Helus 2007, str. 104).

1.1 Druhy socializace

Existují tři druhy socializace, které se prolínají a nelze je radikálně oddělit.

- První druh socializace vyčleňujeme na základě kritéria řízení, tudíž jeho síly. Jedná se například o socializaci ve škole, vzdělávacím procesem, kdy je ze strany vedení tedy učitele, stanoveno učivo a podmínky splnění, opírající se o pomůcky a stanovené postupy. Také zde zahrnujeme hodnocení. Vedle tohoto směru existuje socializace s převahou živelnosti a spontánnosti neboli socializace životem samým.

- Druhý druh socializace se určuje podle vůdčích socializačních témat v průběhu života jedince. Socializace primární, socializace sekundární, socializace terciální, socializace završující osobní biografii a socializace nápravná, pomáhající a podpůrná.
- Třetí druh socializace se vyčleňuje na základě její funkčnosti, tedy rozlišujeme socializaci funkční od dysfunkční. Zde jedinec nachází místo ve společnosti, navazuje vztahy s ohledem na ostatní jedince. Měl by se chovat a jednat tak, aby tím prospíval okolí, a nikoli škodil. Zatímco socializace dysfunkční vede k utváření špatných návyků ve společnosti, jedinec se chová asociálně či protisociálně (Helus 2004).

Pojem socializace se formoval postupně v průběhu přibližně posledních osmdesáti let, kdy také převážně nabýval na významu. Jak se i v historizujících studiích uvádí, že významný klasik francouzské socializace E. Durkeheima, zveřejňuje přednášku *Výchova, morálka a společnost* a tím konstatuje, že výchova (education) je ve své podstatě metodickou socializací. Můžeme tedy říci, že socializace úzce souvisí s výchovou (Helus 2004).

1.2 Socializace nápodobou a ztotožňováním

Můžeme říci, že se jedná o nejdůležitější prvek socializace, dítě se ztotožňuje a napodobuje už od raného dětství. Právě kolem druhého roka dítěte se nápodoba stává intenzivnější a důležitější. Dítě si tak utváří formy slušného chování, postoje a vlastnosti. Nezbytnou podmínkou pro tuto socializaci jsou tedy druzí lidé, zpravidla nejbližší lidé (rodina). Zde vzniká socializace na základě empatie, to znamená, že dítě napodobuje osoby, které miluje, které mu imponují a na kterých je závislé (Helus 2007).

1.3 Výchova

Výchovu chápeme jako cílevědomé soustavné a záměrné působení na rozvoj osobnosti. Výchova je přímá, kdy působíme přímo na jedince, přímo s ním hovoříme. A je výchova nepřímá a tím chápeme rozvoj osobnosti na základě prostředí, ve kterém vyrůstá.

Výchova stejně jako socializace je permanentní, a netýká se pouze jednoho člena či jedné skupiny, ale nás všech. Výchova se zajímá o rozvoj jedince po fyzické, psychické i sociální stránce. Výchovou připravujeme jedince na sociální role, už malá holčička se stará o panenku jako „maminka“ a chlapeček jezdí s autíčkem jako „řidič“ taxíku.

1.4 Rodina

Rodina je malá primární sociální skupina. Základem rodiny je manželství a narozením dítěte se stávají rodinou. Dosavadní soužití manželů je poté nutno rozvinout a přetvořit tak, aby vznikl domov. Citovou atmosféru svého domova si dítě ponese do celého dalšího života.

Rozdělení rodin dle plnění funkcí:

- Rodina funkční,
- rodina problémová,
- rodina dysfunkční,
- rodina afunkční.

V této práci se budeme zabývat jedinci převážně z afunkčních rodin. Afunkční rodina je tedy taková rodina, kdy jsou funkce natolik narušeny, že už vůbec neplní svůj účel. Dítě je ohroženo, pomocná opatření jsou bezpředmětná, tudíž dítě nutno odebrat.

Poruchy rodičovské role, kdy se rodiče o své dítě nemohou starat. Za což mohou například životní podmínky a nepříznivé životní situace, nebo v poruchách fungování celé společnosti atd. V případě, kdy se rodiče neumění nebo nedovedou o své dítě starat, spočívá v situacích, kdy samy rodiče nejsou zralí a nemají zkušenosti. Rodiče se o dítě starat nechtějí a dítě je pak zanedbáváno jak v oblasti somatické tak i psychické, což je zejména u dětí, kterými se budeme zabývat v této bakalářské práci. A nakonec jsou rodiče, kteří se starají o své děti až příliš, dávají jim pozornost, která není třeba (Fischer, Škoda 2008).

Vliv rodiny na problémové chování má vlastně úplně ten největší význam. Vzdělání rodičů, zaměstnání rodičů rovněž začlenění do dalších sociálních struktur např. náboženství. Hlavně rodiče ovlivňují chování svých dospívajících dětí, dávají jim právě ten vzor, který si jedinci nesou po celý život. Jak už jsme říkali, rodiče ovlivňují své potomky v mnoha směrech, modelech chování, tvorba společenských norem a hodnot, dobré rodinné klima, názory, postoje a přesvědčení. Zvláštní význam má rodičovská tolerance k deviantnímu chování a zejména matčin vliv na chování dítěte (Macek 1999).

2 Adolescence

Pojem adolescence je odvozen z latinského slova adolescence neboli dorůstat, dospívat, mohutnět. Jako termín označující určité období života člověka bylo toto slovo použito poprvé v 15. století. Označení adolescenti typickým pro psychologii se v českém jazyce volně zaměřuje s označením dospívající či dorost a rovněž v širším označení mládež je charakterističtější pro sociologii a pedagogiku. Adolescence je vlastně období mezi dětstvím a dospělostí.

Rozdělení adolescence podle věku je u různých autorů odlišné, nejčastěji se však uvádí 15 – 21 (22) věku dítěte. Jedná se o plné tělesné rozvinutí, rozvinutí psychických schopností, zklidnění, koncem tohoto období se člověk stává samostatně myslící a odpovědně jednajícím například jedná-li se o volbu zaměstnání, měl by být schopný svobodné volby.

Potřeby v tomto období se zaměřují na výkonnost, vytrvalost, sporty, zájem o vzory, ideály, utváření plánů a cílů. Sociální vztahy v tomto období se vyznačují větší tolerance, méně kritiky, váží si dospělého. Rád se sebevzdělává, udržuje spíše přátelské vztahy.

Adolescence má tři fáze:

- Časnou adolescenci,
- střední adolescenci,
- pozdní adolescenci.

Za nejdůležitější změnu v tomto období se považuje vyzrálost pohlavních orgánů, fyzický a duševní vývoj a sociální učení v nejširším slova smyslu (Macek 1999).

2.1 Proces socializace v adolescenci

Adolescence je jednak důležitým obdobím v životě jednotlivce ale má také společenskou hodnotu. Při skutečném vstupu mezi dospělé je zapotřebí přijímat pravidlo souběžně veřejné a soukromé roviny. To znamená, že je nutno vzdělání, které se využije v praxi a také dosažení určité míry osobní autonomie a zodpovědnosti. Proces socializace v dospívání nelze ovšem chápat jen jako vzrůstání do společnosti dospělých. Nejvíce v tomto období můžeme pozorovat emociální změny, protože citové zážitky se diferencují a přibývá

vyšších citů. Může se objevit dočasná emoční labilita a ve střední a pozdní adolescenci jsou charakteristické jak odezníváním náladovosti a vysoké lability, tak i diferencování silných prožitků. Důležitým prvkem ve střední adolescenci jsou emoce a city spojené s erotickou sférou života, estetické city a mravní citění. Toto období se často nazývá i citovým vystřízlivěním, kdy člověk zažívá konfrontaci reality všedního dne s vysněnými představami a ideály (Macek 1999).

Podle E. H. Eriksona je téma identity vůdčím životním tématem mladých, dospívajících lidí. Termín osobní identita označuje vědomí sebe samého, uvědomnění si životních hodnot, žebříčků, vyhranění životních cílů. V tomto období vyhraňujeme klíčové vztahy a osobní názory a to nejen slovy, ale hlavně činy a jednáním před ostatními i sebou samým.

Osobní identita je základem pro vyhraňování vztahů, nemá-li jedinec tedy správný vzor, ve vymezování pozdějších vztahů by mohl mít problém. Tím se myslí tzv. Konfuze životních rolí. Tím se myslí zmatení a popletení, jedinec se nedokáže orientovat a vyhranit rozmanitost nároků, které jsou na něj kladeny ze strany rodičů, učitelů a kamarádů. Děti z dětských domovů bohužel nemají žádný takový vzor od rodiny, ani kamarádů, často u nich tedy dochází k vnitřnímu rozporu a sami nevědí, co dělají dobře, či špatně (Helus 2004).

Identita se projevuje a utváří v několika oblastech:

- mezilidské vztahy
- psychosexuální hledání partnera
- pracovní vytyčování perspektiv profese
- poznávání vlastní životní orientace a světonázorové pozice
- občanská seberealizace, hledání stanovisek, zvažování účasti v organizacích atd.

2.1.1 Oblast vztahů

Jak už jsme hovořili, tak musíme zdůraznit, že v adolescenci se stává skutečností velmi citlivé období. Je tu velká pravděpodobnost vzniku rizikového chování. To znamená poškozování zdraví adolescentů, až už tělesně či psychicky. Ve druhém významu je rizikové a problémové chování spojeno s ohrožením společnosti a to znamená negativní vliv a újma druhých lidí (Čírtková 1998).

- Predelikventní chování a páchaní trestné činnosti,
- Agrese, násilí, týrání a šikana,
- Užívání drog,
- Sexuální rizikové chování,
- Poruchy příjmu potravy a sebevražedné pokusy.

Vztahy adolescentů s vrstevníky zásadně ovlivňuje rodina. Bezprostřední vliv rodiny je třeba odlišovat od vnímání a hodnocení tohoto prostředí z pohledu adolescenta. Pokud se adolescenti schylují k užívání a konzumaci drog, jsou vnímáni jako potomci rodičů, jež jsou vnímáni jako odcizení, bez vzájemné komunikace, deklarují nezájem o své děti. Nebo naopak jako hyper-protektivní, tedy dotěrní, přehnaná úzkost k dítěti, neustálá kontrola ze strany rodičů. Je také důležité, zda vliv kamarádů a rodičů jsou vnímány jako kompatibilní nebo neslučitelné. V mnoha případech spíše neslučitelné a to má potom vliv právě na vztazích jak jedince s rodinou, tak jedince s vrstevníky. V adolescenci se ale bohužel zvyšuje vliv vrstevníků. Nesmíme také zapomenout na poslední faktor a tím jsou masmédiá, konkrétně tedy vliv televize (Macek 1999).

Z osobnostních charakteristik můžeme zdůraznit celkové sebehodnocení neboli sebeúctu.

3 Poruchy chování

Poruchy chování se vyznačují antisociálním a agresivním chováním, které začíná být zřetelné v časném dětství nebo v dětství přetrvávajícím do adolescence, často i do dospělosti. Důležitá je však časná diagnóza, odhalení co nejdříve, tudíž v předškolním věku. Léčba a terapie potom mohou mít velké účinky a mohou významně pomoci.

Biologické teorie poruch chování musí respektovat dvě vývojové větve poruch chování. V prvním případě jsou poruchy chování přítomné primárně a to buď samostatně nebo současně s ADHD. V druhém případě se poruchy chování objevují až v průběhu dětství, nejčastěji v období prepuberty, nebo puberty (Paclt 2007str. 139).

3.1 Agresivita z pohledu sociální psychologie

Na toto téma existuje spousta literatur a mnoho pohledů, které vnímají tento pojem v mnoha významech. Různost významů způsobuje určitý zmatek. K. Lorenze tvrdí, že agresivita je spontánní pudová tendence, tedy že nepotřebuje vnější podnět a vychází z vnitra jedince. S nástupem behaviorismu pak začaly příčiny agresivity hledány v okolí jedince, sociálním prostředí. Dále J. Dollard je autor teorie a uvádí, že agresivita je reakcí na frustraci.

Agresivitou a násilím se rozumí manifestní, pozorovatelné chování, vedené úmyslem poškodit jiný organismus, tím chápeme zvíře nebo člověka, nebo předmět neživotný. Nezahrnujeme do této vědy tedy autoagresivní chování, agresivní sny, představy či nerealizovanými plány, nelze tyto pojmy objektivně spojovat a označit za sociálně patologické.

Všeobecně uznávaná definice pro agresivitu neexistuje. Agresivitu v pojetí sociální psychologie chápeme jako porušení sociálních norem, jako chování omezující práva a narušení integrity sociálního chování.

Druhy agresivity. Pro druhy agresivity také neexistuje obecně přijatelná klasifikace, z pohledu sociální patologie však existuje toto rozdělení:

- Zlostná agresivita
- Instrumentální agresivita
- Spontánní agresivita

Destruktivní chování je typické pro všechny druhy agrese, Z hlediska společenské nebezpečnosti je však důležité rozdělovat různé druhy. To se tedy odvíjí od motivace, aktuálními podněty a potřebami. Jiným způsobem hodnotíme agresivitu spojenou s obranou od agresivity spojené s cílem, nenávistí a touhou po ublížení a vzniku bolesti (Fischer, Škoda 2009).

3.2 Sociální faktory

Poruchy chování jsou z části vrozené, což se potvrdilo například i na studiích dvojčat z Texasu. Z větší části jsou však podmíněné hlavně nedostačujícím nebo vůbec žádným vzorem rodičů.

Sociální faktory mají hlavní vliv na vychovávaného jedince. S negativním socioekonomickým statutem rodiny se spojují následující sociálně-patologické charakteristiky jako například závažné psychiatrické onemocnění rodičů, rozvrácený domov, kriminalita rodičů, rodiny s velkým počtem dětí, nedostatečné citové a materiální zázemí. Velký význam má i trávení volného času s dětmi, věnovat se jim, hrát si s nimi, naslouchat jim, komunikovat. Důraz se samozřejmě klade i na masmédia, kde děti mohou vidět témata s agresivním podtextem, což je v dnešní době celkem časté.

V případě, že se bavíme o skupině jedinců, kteří jsou předmětem této Bakalářské práce, se jedná hlavně o nedostatečném materiálním zabezpečení, nedostatečné péči ze strany rodičů, matka s mnoho dětmi, střídání partnerů, týrání a zneužívání dětí, nezáměr o ně. Pokud Dítě v asociální rodině získává pouze tyto zkušenosti, je tak více než pravděpodobné, že je bude praktikovat i ve svém nastávajícím životě (Paclt 2007).

3.3 Historie

Etapedické problémy nás jako lidstvo provázejí od dob lidské existence, i když z té doby a počátečního vývoje nejsou dochovány žádné zprávy. Dříve se také lidé dopouštěli přečinů, zločinů různé závažnosti. Závažnost se ovšem měnila s vývojem lidstva a mravní výchovy. Pohledy lidí na poruchy chování se také měnily s vývojem historie. Na jedince s výchovnými problémy se hledělo jako na jedince, kteří se odlišovali od běžných fyzických, psychických a sociálních projevů ostatních občanů. Můžeme začít už ve spartské výchově, kde se uplatňovala především kázeň a sebeovládání. V antice se poté těmito otázkami zabýval také Platón, podle kterého záležela morální špatnost v neznalosti dobra. Aristoteles zase naopak prosazoval trestání, nevyléčitelné zcela vyobcovat a podle něho náprava byla možná pouze utrpení tělesných trestů a bolesti. Z tohoto je tedy velmi dobře známo, že ve středověku se uplatňovali velmi tvrdé tresty. Jedinci, kteří spáchali závažný zločin, tedy často byli trestáni utnutím paže, nohy, byli oslepení či museli bojovat v galejích.

Obrat nastal v renesanci, kdy si lidé začali uvědomovat, že je důležité dětem dávat kladný vzor, jak se správně mají chovat. Velký vliv měl samozřejmě Jan Amos Komenský, který se všemi tělesnými tresty nesouhlasil. Zakládal si ale na kázni a trestání bylo pouze výjimečně a pokud opravdu splnilo účel.

Počátkem 19. století se začal zvyšovat zájem o tuto problematiku. Vznikl zájem o řešení péče o narušené děti a mladistvé. V Evropě byl poté zřízen jeden z prvních ústavů s názvem výchovna či vychovatelna a to v roce 1816 v Německu.

Od roku 1945, zejména od roku 1948 byla péče o narušenou mládež pozměněna tak, že byly zavedeny dětské domovy se zvýšenou výchovnou péčí pro děti od 9 – 14 (15) let a domovy mládeže pro převýchovu 15 – 18 let.

Jak dříve, tak i dnes se neklade příliš velký důraz na rozvíjení poruch chování již v předškolním věku. Je to převážně způsobeno tradováním, že dítě je ještě malé, a z těchto problému vyroste. Vzniká to v trendu „volné výchovy“ především v liberálních rodinách, kde dochází k nadměrnému přepečování. U dětí které jsou nechtěné a nemilované, je to bohužel jednosměrné, jdou do kojeneckých ústavů a tam poté do dětských domovů, či do adopce nebo pěstounské péče (Monatová 1998).

4 Ministersvto školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, dále jen „MŠMT“, je ústředním orgánem státní správy. Ministryní školství je Kateřina Valachová. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy koordinuje činnost ministerstev, jiných ústředních orgánů státní správy a profesních komor v oblasti systému uznávání odborné kvalifikace podle zvláštního zákona a v oblasti získávání kvalifikací v systému dalšího vzdělávání podle zvláštního právního předpisu.

Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy je podřízena Česká školní inspekce.

4.1 Školský zákon

Tento zákon nabył účinnosti dnem 1. ledna 2005, s výjimkou ustanovení § 20 odst. 3, 5 až 7, které nabylo účinnosti dnem vyhlášení, a s výjimkou ustanovení § 77 až 79, § 80 odst. 3 až 10, § 81 odst. 1 až 8 a § 82 odst. 3, která nabývají účinnosti dnem 1. září 2007.

Školský zákon patří do práva soukromého a zabývá se různými možnostmi vzdělávání v České republice. Část první (§1 až §32a) definuje základní pojmy jako vzdělávací soustava, hodnocení škol, vyučovací jazyk, vzdělávání cizinců, práva a povinnost žáků a studentů, školní řád a výchovná opatření. Část druhá (§33 až §35) definuje předškolní vzdělávání, část třetí (§36 až §56) základní vzdělávání a část čtvrtá (§57 až §85) střední vzdělávání. Pátá část na paragrafech 86 až 91 rozebírá vzdělávání na konzervatoři, šestá část (§92 až §107) vyšší odborné vzdělání a část sedmá (§108 až §108a) definuje uznávání zahraničního vzdělání. Osmá část (§109 až §112) se věnuje vzdělávání uměleckému, jazykovému a zájmovému, část devátá (§113 až §114) dalšímu vzdělávání ve školách a část desátá (§115 až §121) školským zařízením a službám. Jedenáctá a dvanáctá část (§122 až §140) se věnuje úplatě za vzdělávání a školské právnické osobě, třináctá a čtrnáctá (§141 až §163) školskému rejstříku a financování škol. Patnáctá část (§164 až §168) definuje ředitele školy, šestnáctá (§169 až §176) ministerstva a školní inspekce, sedmnáctá (§177 až §182) působnost územních samosprávních celků a poslední osmnáctá část (§182a) se zabývá přestupky.

4.2 Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních

(1) Ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy (dále jen „zařízení“) a ve školských zařízeních pro preventivně výchovnou péči, kterými jsou střediska výchovné péče (dále jen „středisko“), musí být zajištěno základní právo každého dítěte na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy a mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, vytvářeny podmínky podporující sebedůvěru dítěte, rozvíjející citovou stránku jeho osobnosti a umožňující aktivní účast dítěte ve společnosti. S dítětem musí být zacházeno v zájmu plného a harmonického rozvoje jeho osobnosti s ohledem na potřeby osoby jeho věku.

5 Formy ústavní výchovy

Ústavní péče je výchovné opatření, které soud nařídí, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo jestliže z jiných závažných důvodů nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit. Do ústavní péče mohou dítě svěřit také jeho rodiče, resp. Osoby zodpovědné za jeho výchovu.

Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které mají přednost před výchovou ústavní (otevrenabudoucnost.cz).

5.1 Diagnostický ústav

Diagnostický ústav je zařízení definované zákonem č. 109/2002 Sb ve znění pozdějších předpisů (Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních), které slouží k psychologické a speciálně pedagogické diagnóze dětí, k jejich výchově a péči o ně. Jedná se o zařízení, do kterého se dostávají děti s poruchami chování. Diagnostický ústav přijímá děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou. Těmto dětem je poskytována preventivně výchovná péče podle § 16 zákona. Mohou být přijaty v průběhu kalendářního roku tak, aby jejich průměrný měsíční počet odpovídal nejvýše 10 % kapacity diagnostického ústavu. Výjimku z omezení počtu dětí může udělit MŠMT.

Návrh novely zákona o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy z roku 2012 počítal se zrušením možnosti přijímání dětí na žádost zákonných zástupců dítěte. V průběhu legislativního procesu došlo k modifikaci tohoto záměru spočívající v časovém omezení této možnosti do 31. srpna 2017. V České republice působí v současnosti 14 diagnostických ústavů, jejichž zřizovatelem je MŠMT (zákon č. 109/2002).

5.2 Dětský domov

Dětský domov je druh školského zařízení pro výkon ústavní výchovy. Do dětského domova se umísťuje mládež obojího pohlaví ve věku od tří do osmnácti let, popřípadě do ukončení přípravy na povolání. Patří sem mládež, kterou je třeba okamžitě umístit do náhradní výchovy nahrazující výchovu rodičů na dobu, než rozhodne soud. V České republice existovalo ke konci roku 2014 celkem 147 dětských domovů, z nichž 136 zřizovaly kraje, 10 nevládní subjekty (ve statistikách MŠMT jsou vedeny jako „soukromé“ nebo „církevní“ dětské domovy) a 2 byly součástí právnických osob zřizovaných MŠMT (zákon č. 109/2002)

5.3 Dětský domov se školou

Účelem dětského domova se školou je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, mají-li závažné poruchy chování, nebo které pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči, nebo s uloženou ochrannou výchovou, jsou-li nezletilými matkami a splňují podmínky stanovené v písmenu a) nebo b), a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí dětského domova se školou. Dětské domovy se školou lze zřizovat odděleně pro děti podle odstavce 1 nebo se v nich zřizují rodinné skupiny odděleně pro děti podle odstavce 1. Výjimky z ustanovení odstavce 2 může udělit ministerstvo. Do dětského domova se školou mohou být umísťovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Pokud v průběhu povinné školní docházky pominuly důvody pro zařazení dítěte do školy zřízené při dětském domově, je dítě na základě žádosti ředitele dětského domova se školou zařazeno do školy, která není součástí dětského domova se školou. Nemůže-li se dítě po ukončení povinné školní docházky pro pokračující závažné poruchy chování vzdělávat ve střední škole mimo zařízení nebo neuzavře-li pracovněprávní vztah, je přeřazeno do výchovného ústavu (zákon č. 109/2002).

5. 4 Výchovný ústav

Výchovný ústav pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální. Výchovné ústavy se zřizují odděleně pro děti s nařízenou ústavní výchovou, s uloženou ochrannou výchovou, které jsou nezletilými matkami, a pro jejich děti, nebo které vyžadují výchovně léčebnou péči, popřípadě se ve výchovném ústavu pro tyto děti zřizují oddělené výchovné skupiny. Do výchovného ústavu může být umístěno i dítě starší 12 let, má-li uloženu ochrannou výchovu, a v jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno v dětském domově se školou. Výjimečně, v případech zvláště závažných poruch chování, lze do výchovného ústavu umístit i dítě s nařízenou ústavní výchovou starší 12 let. Výjimky z ustanovení odstavce 2 může udělit ministerstvo (zákon č. 109/2002).

6 Podpůrná zařízení

Podpůrná zařízení jsou taková zařízení, která poskytují své služby v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Pomáhají lidem bez přístřeší a lidem v těžkých životních situacích. Například opuštěným matkám s dětmi, azylové domy pro muže, noclehárny a tak dále. My zde budeme dále popisovat zařízení, která v našich rozhovorech děti zmiňují. Mezi tyto zařízení patří například Domy na půli cesty, azylové domy, nízkoprahová zařízení, protidrogové léčebny a tak dále (zákon č. 108/2006).

Pro potřeby bakalářské práce jsou blíže popsány Domy na půl cesty, jsou zde popsány služby, které poskytují a shrnutí, kolik takových sociálních služeb mohou respondenti využít v Ústeckém kraji. V Ústeckém kraji jsou pouze dva Domy na půl cesty a to v Litoměřicích a v Obrnicích na Mostecku.

Tyto služby nabízejí:

- Poskytnutí ubytování: 1. ubytování v prostředí, které má znaky bydlení v domácnosti, po dobu zpravidla nepřevyšující 1 rok, 2. vytvoření podmínek pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla, výměny ložního prádla,
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím: 1. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob, 2. podpora a pomoc při využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů,
- sociálně terapeutické činnosti: 1. socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob, 2. aktivity zaměřené na budování a rozvoj pracovních návyků a dovedností nezbytných pro integraci osob na trh práce,
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí: 1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí, 2. pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů (Vyhláška 505/2006).

7 Dětský domov se školou Jiříkov

Tento Dětský domov se školou uvádíme v této bakalářské práci, jelikož respondenti zde žili a vyrůstali, ve svých rozhovorech ho zmiňovali a popisovali (Dříve jen DD Jiříkov).

Dále: Dětský Domov Se Školou, ZŠ A Školní Jídelnou Jiříkov.

Adresa: Čapkova 814/5, 407 53 Jiříkov

Tabulka 1 – zaměstnanci DDŠ

Vedení DDŠ:	
Ředitel DDŠ	Mgr. Dušan Šimonka
První zástupce ředitele, vedoucí ekonom	Miroslava Hauzrová
Zástupce ředitele pro výchovu	Mgr. Karel Brouček
Zástupce ředitele pro školu	Mgr. Dana broučková
Vedoucí SVP	Mgr. Jana Bajanová
Vedoucí provozu	Milan Vajda
Vedoucí stravování	Petra Karmanová
Odborní pracovníci:	
Speciální pedagog - Etoped	Mgr. Zdeněk Staněk
Psycholog	Mgr. Nika Heubertová
Speciální pedagog – Etoped SVP	Mgr. Lenka Hendrychová
Psycholog SVP	PhDr Miroslav Schovanec
Sociální úsek:	
Sociální pracovnice, zdravotnice	Bc. Alena Hockeová

Dětský domov se školou Jiříkov byl zřízen 1. ledna roku 2002. Předtím bylo zařízení výchovným ústavem pro děti a mládež, ještě dříve zvláštní školou internátní. Původně byl v těchto prostorách dětský domov, jehož vznik je datován rokem 1945. Zřizovatelem DDŠ je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. DDŠ je přímo řízenou organizací MŠMT. Jeho součástí je základní škola a stravovací zařízení.

Budovy ústavu se nacházejí ve středu Jiříkova, který je menším pohraničním městem, sousedícím s Německem, ležícím v Ústeckém kraji, v těsné blízkosti Lužických hor, ve Šluknovském výběžku. Posláním DDŠ Jiříkov je zajišťovat výkon soudně nařízené ústavní výchovy. Vzdělává, vychovává a převychovává děti mentálně a sociálně znevýhodněné s poruchami chování. DDŠ Jiříkov je zařízením koedukovaným. Kapacita je 48 dětí. Věkové rozmezí současně umístěných je 10-17 let. V ústavu se nachází čtyři skupiny chlapecké, z toho dvě skupiny s výchovně léčebným režimem a dvě skupiny dívčí. Většina dětí plní povinnou školní docházku na ZŠ patřící DDŠ. Některé děti se po ukončení povinné školní docházky mohou připravovat na budoucí povolání v civilních středních školách, kam samostatně dojíždějí.

V areálu mají děti k dispozici víceúčelové sportovní hřiště a tenisové kurty. V budově ústavu je počítačová učebna, posilovna, taneční a společenský sál, malá tělocvična, keramická a výtvarná dílna, hudební místnost. K dispozici je také dětská knihovna. V DDŠ mají děti možnost navštěvovat několik zájmových útvarů. Jedná se o kroužek hudební, taneční, výtvarný, keramiky, počítačový, sportovní, vaření, ručních prací, kopané, posilování, náboženství, cyklistický a jezdecký.

7.1 Důležité dokumenty

Tabulka 2 – Důležité dokumenty

Vnitřní předpisy	Boj proti korupci	Výroční zpráva
Vnitřní řád DDŠ	Etický kodex DDŠ Jiříkov	Výroční zpráva 2014/15
Organizační řád DDŠ Jiříkov	IPP DDŠ Jiříkov	
	Katalog korupčních rizik DDŠ Jiříkov	

7.2 Středisko výchovné péče „ŠLUKNOVSKO“

SVP „Šluknovsko“ je ambulantním školským zařízením, které poskytuje pomoc těm, kteří se potýkají především s problémy v oblasti výchovy a chtějí vzniklé potíže aktivně řešit. Naše činnost je zaměřena na předcházení vzniku negativních projevů chování dítěte a odstraňování či zmírňování příčin nebo důsledků již vzniklých poruch chování. Hlavním cílem je přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte, zachovat a posílit jeho rodinné vazby.

Ve středisku se vám bude věnovat tým specialistů: sociální pracovník, speciální pedagog, psycholog. Poskytujeme pomoc dětem, rodičům, pedagogickým pracovníkům, třídním kolektivům.

Nabízíme:

- Důvěru, pochopení, podporu, individuální přístup,
- bezpečný prostor pro řešení životních potíží,
- diskrétnost a dodržování etických zásad,
- služby diagnostické, preventivně výchovné, poradenské,
- spolupráci se školami a ostatními pomáhajícími organizacemi,
- následující péči po ukončení pobytu v oddělení internátním nebo celodenním,
- jednorázovou poradenskou pomoc v obtížné životní situaci,
- Dlouhodobou výchovně-vzdělávací péči.

S čím se můžete obrátit:

- Problémy v rodinných vztazích,
- osobnostní a psychické problémy,
- nepochopení s vrstevníky,
- poruchy chování,
- návykové látky,
- neúspěšnost ve škole, záškoláctví,
- rizikové trávení volného času,
- akutní krizové stavy, tíživé životní situace apod.

II. Empirická část

Empirická část se zaměřuje na socializaci vybraných respondentů z Dětského domova se školou v Jiříkově, popisem složitostí v hledání zaměstnání, budování stabilního domova a zakládáním rodiny. Na konci je graficky shrnuto kolik z vybraných respondentů se dokázalo úspěšně začlenit do společnosti resp. socializovat.

1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je popsat problematiku života dětí s poruchami chování v dětských domovech. Na případových studiích zjistit jakým způsobem probíhá výchova a celková socializace dětí s poruchami chování v rodinných skupinách v prostředí dětského domova. Součástí výzkumu bylo zjištění, jakým způsobem žijí děti po odchodu z dětského domova se školou dnes.

1.1 Dílčí cíl práce

Dílčím cílem bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem ovlivnil život respondentů v Dětském domově se školou v Jiříkově, jejich další životní etapy.

2 Výzkumná otázka

Výzkumnou otázkou v empirické části je zjistit, zda se podařilo našim respondentům najít vhodné zaměstnání, stabilní domov a založit rodinu. Jaké problémy doprovází děti z DDŠ po jejich opuštění. Jak probíhá socializace těchto jedinců. Jestli je možnost dobrého profesního uplatnění. Zda děti mají možnost dobrého začlenění do společnosti, aniž by se nechaly ovlivnit zlými lidmi díky jejich naivitě a přílišné důvěřivosti.

3 Metoda sběru dat

Kvalitativní data se získali pomocí polostrukturovaného rozhovoru, u kterého si autorka práce sama určila schéma a vytvořila okruhy otázek a ty poté našim respondentům pokládala. Otázky jsou zaměřeny hlavně na popis pocitů, které prožívali v Dětském domově se školou v Jiříkově, na jejich život dnes, dosavadní zkušenosti, jejich sociální situaci dnes a na rodinou vazbu.

Kvalitativní výzkum je vhodný zejména, jestliže naším cílem je porozumět subjektivním zkušenostem jedinců nebo skupiny, působení sociálních, kulturních a politických faktorů a interakcím mezi jedinci a prostředím, první seznámení s novou nebo složitou oblastí (Hendl 2005).

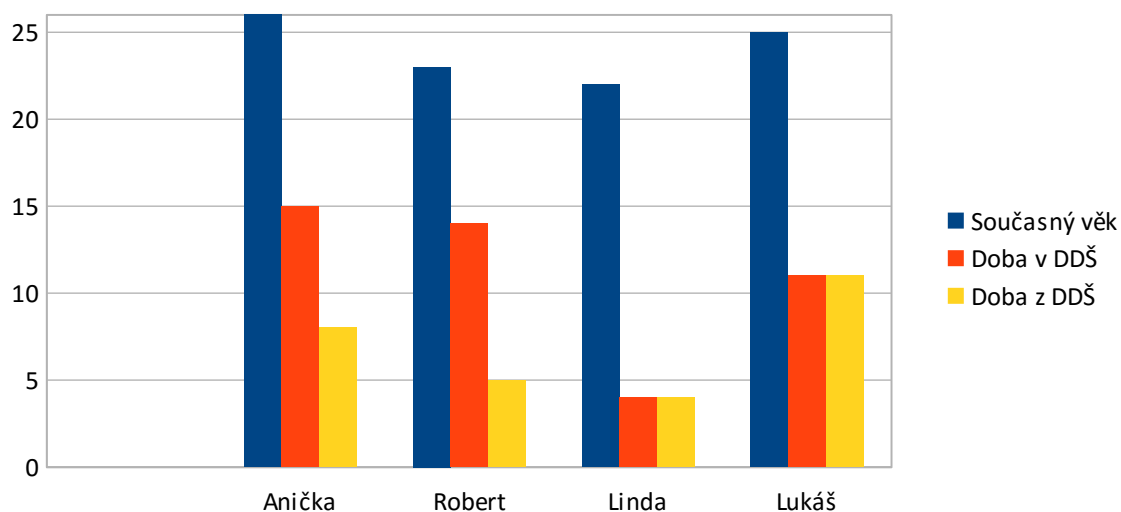
4 Výzkumný vzorek

Rozhovor je proveden se čtyřmi respondenty, kteří vyrůstali v DDŠ, kontakt na tyto jedince autorka získala od vychovatelů. Po kontaktování pěti respondentů, kteří s rozhovorem souhlasili, se nakonec získaly pouze čtyři rozhovory, jelikož pátý jedinec nakonec odmítl rozhovor poskytnout. Nejspíše se zalekl, že jeho informace budou použity jinak, než pouze do této práce. Děti pro tento výzkum byly záměrně vybrány, protože všichni z nich vyrůstali na rodinných skupinách v prostředí DDŠ Jiříkov.

4.1 Charakteristika respondentů

Tabulka 3 - Charakteristika respondentů

	Pohlaví	Věk příchodu do DDŠ	Současný věk	Doba trvání v DDŠ	Sourozenci v DDŠ	Kontakt s rodinou	Doba z DDŠ
Anička	žena	3 roky	26 let	15 let	ne	ne	8 let
Robert	muž	4 roky	23 let	14 let	ne	S otcem	5 let
Linda	žena	14 let	22 let	4 roky	ne	ne	4 roky
Lukáš	muž	7 let	25 let	11 let	ne	ne	7 let

Graf 2 - Charakteristika respondentů

5 Data a analýza

Respondentům byl představen cíl práce, účel za jakým jsme rozhovory provedli. Byl jim představen způsob, jakým rozhovor bude rozhovor prováděn. Rozhovor byl zaznamenáván písemnou formou, a poté přepsán do PC. Doba trvání byla 30 minut. Jedinci měli dostatečný prostor pro vyjádření, byli ujištěni, že jejich informace budou sloužit pouze a výhradně k sestavení této seminární práce. Veškeré informace budou anonymní a jedinci s tím takto souhlasili.

5.1 Kazuistika 1

Anička

Anička byla z rodiny odebrána, jelikož rodina žila ve špatných životních podmínkách, které nevyhovovali výchově malého dítěte. Matka byla alkoholička a otec byl ve výkonu trestu dlouhodobě. Anička byla tedy odebrána a umístěna do kojeneckého ústavu, kde žila do svých 3 let. Poté byla přerazena do dětského domova. Anička má ještě dva sourozence, dva bratry, které ale nezná, ani my o nich nic nevíme. Aničky zdravotní stav byl v pořádku, ani dnes nemá Anička žádné zdravotní problémy. Anička byla dána do domova v době, kdy to byl ještě DD Jiříkov.

Školní anamnéza – Anička nikdy neměla problémy se začleněním ve škole, byla vždy snaživá, zodpovědná a ráda dosahovala dobrých výsledků. Pečlivá a nápomocná ostatním. Nikdy neměla žádné výchovné problémy. Třidu navštěvovala spolu se sedmi spolužáky, ve třídě vládli především kamarádské a harmonické vztahy.

Sociální anamnéza – Anička na výchovné skupině žila s dalšími pěti dívkami, se kterými vycházela dobře. Občasné dívčí konflikty, ale vše vždy zvládla dobře. Konflikty řešila s chladnou hlavou a rozumně. Hygienické návyky na skupině také dodržovala, na úklidu na skupině se vždy podílela. S vychovateli vycházela dobře. Uměla komunikovat a vyjadřovat své potřeby. S Aničkou nebyl nikdy žádný problém. Uměla se slušně chovat v celých prostorách zařízení. Zúčastňovala se všech společenských akcí v domově. Každý čtvrtek se pořádalo sezení, kde se sešli všechny děti a vychovatelé, etoped a ředitel zařízení. Děti se zde mohly vyjádřit co je trápí a společně tu plánovaly další akce. I na tyto schůzky Anička chodila převážně pozitivně naladěná. Bylo to normální hodné dítě, které bohužel nemělo to štěstí vyrůstat v normální rodině. Mezi její zájmy patřila hra fotbalu, poslech hudby a převážně keramický kroužek. Vychovatelé na Aničku vzpomínají dodnes, a Anička je často navštěvuje v jejich domovech a tráví s nimi čas.

Rozhovor Anička

Ahoj Aničko,

jaký máš dnes den?

Nudný, nemám ráda neděle, příprava do práce a tak.

Jakým způsobem si trávila dnešní den, než jsme se sešli?

Relaxovala jsem, prala, uklízela jsem, uvařila jsem si dokonce i oběd, a potom jsem koukala na filmy.

Bydlíš ve městě Litoměřice, jak se ti tu líbí?

Líbí, je to blízko Jiříkova. Jezdím tam za vychovatelkama.

Máš nějakou práci? Jak jinak trávíš volný čas, když nejsi v práci?

Mám, pracuji v automobilce. Pařím, užívám si života, chodím s kamarády na procházky, občas hlídám děti.

Dětství si prožila v Dětském domově se školou v Jiříkově, jak na domov vzpomínáš?

Hrozně na něj vzpomínám. Hezky, byla tam sranda, jídlo mi tam moc nechutnalo, byla jsem ráda za to, že jsem tam byla, naučila jsem se tam hodně věcí, bylo mi tam líp jak u rodiny.

Co myslíš, že bylo důvodem tvého umístění do tohoto zařízení?

Já nevím, byla jsem už jako miminko v „kojeňáku“.

Jaké to bylo, když jsi do domova přišla?

Já si to pamatuju, byly sladké knedlíky, bylo mi 7 a byly na mě milý, protože jsme ještě s Pěťou a Martinem byli nejmenší.

Cítla jsi ze strany vychovatelů, že ti nějakým způsobem nahradili rodinu?

Jo, cítila, bylo tam více vychovatelů, se kterými jsem měla dobrý vztah, nejvíce s Gábinou.

Stýkáš se s vlastní rodinou?

Ne. Vůbec, nic o nich nevím.

Jaký byl tvůj příchod do běžného života? Našla sis přátele?

Bylo to divné, nevěděla jsem, co mě čeká, bála jsem se, měla jsem pocit, že ztrácím lidi kolem sebe, které jsem měla, že budu sama, ztratila jsem jistotu.

Kamarády jsem si našla, to nebyl problém, jsem komunikativní blázen, tak to bylo rychlé.

Bylo pro tebe těžké se postavit na vlastní nohy, když v DDŠ se o tebe postarali ve všech směrech?

Těžké bylo to, že sem cítila samotu, nechtěla jsem přijímat respekt od cizích lidí, myslela jsem si, že o odchodu z děcáku už nemusím nikoho poslouchat.

Máš zkušenosti s drogou?

Jasně, že mám. Asi jako každý z „děcáku“.

Stalo se ti někdy, že jsi neměla kam jít a musela si přespat venku? Na ulici?

Ne, to se mi nikdy nestalo. Vždy jsem byla u někoho, nebo pak už jsem měla vlastní byt. To by byla ostuda.

Měla tvá minulost (to, že jsi z DDŠ) vliv na tvou profesní kariéru? Nebo má?

Mám, někteří lidé na mě koukají skrz prsty, mají narážky, tam, kde jsem bydlela předtím, jsem pro ně byla vyloženě cikánka.

Využila si další pomoc při odchodu? Např. bydlení v Domu na půli cesty?

Využila, hned jsem tam šla, ze začátku jsem tam byla na pokoji s holkou, pak jsem požádala o samostatné bydlení. Tam měli kurzy, když jsem neměla práci, chodila jsem tam pomáhat žehlit, uklízet na zahradě.

Jak vzpomínáš na domov a vychovatele v něm? Myslíš, že ti DDŠ pomohl k tomu, abys dnes byla taková, jaká jsi?

Naučili mě jak si mám správně uklízet, mluvit s lidmi, že když něco udělám, musím se omluvit a nést si následky, že jsou povinnosti.

Jaká si vlastně myslíš, že jsi? Jak, bys svou osobnost popsala?

Hodná, milá, upovídaná, otevřená, čistotná, pracovitá, ochotná.

Jaký máš životní cíl, co bys chtěla v životě dokázat?

Tak já už jsem dokázala, koupila jsem si byt, mám práci, kde jsem spokojená, a další věci nechám náhodě, chtěla bych ještě řidičák a byla bych úplně spokojená.

Jsi spokojená se svým současným stylem života? Jestli ne, co bys změnila?

Jsem spokojená, nic jiného mi nezbyvá, chtěla bych mít víc peněz, život je boj a jaké si to udělám, takové to mám, chtěla bych řidičák.

5.2 *Kazuistika 2*

Robert

Robert byl odebrán z rodiny ve svých 5 letech. Vyrůstal v DD Krupka. Později byl přerážen do DDŠ Jiříkov a zde strávil své dětství až do 18 let. V rodině bylo nevhodné prostředí, kdy matka byla silná alkoholička a otec měl delikventní chování. Robert měl dva sourozence, jeden z nich byl odebrán, druhý v rodině zůstal. Dodnes Robert o nich nic neví. Pouze s otcem udržuje nepatrný kontakt, ne moc častý. Otec si našel novou přítelkyni a ta Roberta „nemá ráda“, podle Robertových slov. Robert byl ze strany rodičů týrán, dodnes má velké popáleniny na těle.

Školní anamnéza - Robert měl zpočátku problémy se zařazením do kolektivu ve třídě, nebyl důvěřivý lidem, moc nemluvil. Své zadání a úkoly však plnil. Patřil k průměrným žákům, většinou k učení zaujímal pozitivní vztah, nevyjadřovat žádnou negaci. Do třídy chodil ještě s šesti dalšími dětmi.

Sociální anamnéza - Robert se na výchovné skupině začleňoval pomaleji, ale nakonec získal důvěru k ostatním dětem a vychovatelům. Chlapec zpočátku působil velmi klidně a tiše, možná až zakřiknutě. Postupem času se u něho začali projevovat pubertální výjevy, projevy. Začínal se pomalu prosazovat, prosazovat svou autoritu jak ve třídě, tak i na skupině. Pokud byl za něco kritizován, poučován nebo upozorněn na svou chybu, dokázal ji uznat a snažil se ji napravit. Bez problému plnil plán skupiny, začleňoval se do aktivit, neměl výchovné problémy. Robert měl svou skupinu a vychovatele rád a uměl jim to dát najevo svou poslušností a nápomocnou rukou. Rád se podílel na společném vyzdobování skupiny, kroužcích vaření, úklidu a hlavně nikdy nesměl chybět na akcích, jako byl čert, Mikuláš a anděl. Velmi rád sportuje, ale díky svému zjizvenému tělu k sportovním aktivitám kladl odpor. Jelikož cítil stud při převlékání. Tudíž se mu umožnil čas převléknout se mimo své kamarády. Robert rád laškoval se slečnami, působil jako sebevědomí kluk, i přes občasný smutek právě ze svého handicapu. Mohl tedy pokaždé mluvit s etopedem v prostorách DDŠ.

Rozhovor Robert

Ahoj Roberte,

Jaký máš dnes den?

Celkem dobrý, byl jsem v práci a teď budu už jen odpočívat.

Jakým způsobem si trávil dnešní den, než jsme se sešli?

Byl jsem v práci, a pak čekal na tebe, takže mi dnešek celkem utekl.

Bydlíš ve městě Liberec, jak se ti tu líbí?

Líbí, najdu tu vše co potřebuju, mám tu dobrou práci, bydlení a to je hlavní.

Máš nějakou práci? Jak jinak trávíš volný čas, když nejsi v práci?

Ano, pracuji na zimním stadioně, dělám tam údržbu. Když mám volno rád chodím koukat na hokej a jinak se rád procházím venku. Občas jdu s kamarády ven se pobavit.

Dětství si prožil v Dětském domově se školou v Jiříkově, jak na domov vzpomínáš?

Jedině dobře, měli jsme tam vše co jsme potřebovali, byla to naše druhá rodina, jezdili jsme každý rok na hory, díky nim mám dneska prkno a umím jezdit.

Co myslíš, že bylo důvodem tvého umístění do tohoto zařízení?

Já nevím, s tátou se stýkám do dnes, ale mámu neznám. Prostě jednoho dne sem musel jít do děčáku.

Jaké to bylo, když jsi do domova přišel?

Byl jsem vystrašený a musel jsem všechny nejdříve poznat, ale měl jsem dobré jídlo a teplo, takže se mi asi líbilo.

Cítil jsi ze strany vychovatelů, že ti nějakým způsobem nahradili rodinu?

Jo, to určitě. Hlavně s chlapama, hráli jsme fotbal a hodně mě bavil sport, tak mě v tom podporovali, vlastně jsem díky nim dokončil i ten učňák.

Stýkáš se s vlastní rodinou?

Ne. Od té doby co má otec novou ženu, se nestýkám ani s ním.

Jaký byl tvůj příchod do běžného života? Našel sis přátele?

Byl to velký skok do neznáma, a pro mě celkem dost drsný, jak určitě víš, začal jsem nejdříve od toho špatného.

Bylo pro tebe těžké se postavit na vlastní nohy, když v DDS se o tebe postarali ve všech směrech?

Určitě, myslel jsem si že mi patří celý svět, že se mi nemůže nic stát. Že mě všichni pomůžou a budu mít vše zadarmo. Fetoval jsem, pil alkohol a narušoval věčně noční klid, skončil jsem na léčení v protidrogové léčebně a to nebylo nic příjemného. Dnes už ale vím co to všechno obnášelo a co musím dělat pro to, abych mohl normálně žít.

Stalo se ti někdy, že jsi neměl kam jít a musel si přespat venku? Na ulici?

Když jsem fetoval, přišel jsem o všechno, neměl jsem nic, byl jsem bezdomovec, a vlastně jen díky vychovatelece, která mě dohledala na základě mého dopisu jsem dnes opět na vlastních nohou.

Měla tvá minulost (to, že jsi z DDS) vliv na tvou profesní kariéru? Nebo má?

Ano, svou minulost už nikdy nevymažu a mám ji pořád v patách.

Využil si další pomoc při odchodu? Např. bydlení v Domu na půli cesty?

Nene, v začátku jsem bydlel u táty, po léčebně pak už rovnou do práce a našel jsem si bydlení na ubytovně. Vlastně ta léčebna v Bohnicích.

Jak vzpomínáš na domov a vychovatele v něm? Myslíš, že ti DDS pomohl k tomu, abys dnes byl takový, jaký jsi?

Určitě, nevím, asi jsem tu zkušenost s drogama potřeboval, a teď už vím co bych od života chtěl a to jsou hlavně děti a milá žena.

Jaký si vlastně myslíš, že jsi? Jak, bys svou osobnost popsal?

Myslím, že jsem spolehlivý, dokážu bez problému pracovat a plním si vše co je nutné.

Jaký máš životní cíl, co bys chtěl v životě dokázat?

Mít rodinu a užít ji.

Jsi spokojený se svým současným stylem života? Jestli ne, co bys změnil?

Jsem spokojený.

5.3 Kazuistika 3

Linda

Linda žila v adoptivní rodině od kojeneckého věku. Jejich biologická matka ji odložila, nechtěla se o dítě starat a ani časem o ni nikdy nejevila zájem. Otec je také neznámý. Linda zná pouze svého bratra, se kterým si párkrát napsala dopis. Linda později však začala mít v adoptivní rodině výchovné problémy, začalo se u ní vyskytovat záškoláctví a experimentování s drogou.

Byla tedy z diagnostického ústavu zařazena do DD, kde se ale začaly více poruchy chování projevovat a tak musela být umístěna do DDŠ Jiříkov, z Diagnostického ústavu v Liberci, ve svých 14 letech, kde byla do 18 let.

Školní anamnéza – Linda patřila k průměrným žákům, byla ale samostatná a zřídka potřebovala pomoc učitelek. I přes to, že ve třídě byla jediná dívka. Adaptovala se zde dobře, bohužel ale nezná hranice při komunikaci s chlapci. Několikrát ji bylo vysvětlováno, že se nemůže nechat osahávat chlapci a sama je k tomu nesmí vybízet. Svě postavení ve třídě si ale vybudovala. Je aktivní, sama si říká o úkoly a práci navíc. Nejvíce vyniká v matematice a výtvarné výchově. Krásně maluje a u malby se také uklidňuje. Malba ji umožňuje hlavně relaxaci.

Sociální anamnéza – Linda se na výchovné skupině chovala nevhodně a někdy až neslučitelně s jejich vnitřním řádem. Manipulovala s ostatními dětmi, vyvolávala konflikty, pokud nebylo, tak jak ona chtěla, dopouštěla se afektů, byla drzá, vulgární k dětem i vychovatelkám. Lhala. Používala lež k intrikám, záměrně zatajovala věci a používala výmluvy, když se jí něco nechtělo dělat.

Adaptace na nové prostředí ji ale netrvala dlouho. Sžila se s kolektivem dívek celkem dobře a rychle. Učila se s nimi komunikovat a spolupracovat, musela se vše učit od začátku, zvyknout si na pravidla a naučit se je respektovat, jelikož na ně předtím nebyla zvyklá. Linda byla na své negativní chování upozorňována, dokázala si ho uvědomit a napravit svou chybu. Byla přístupná svým domluvám. Občas měla tendence s vychovateli laškovat a dělat si z nich srandu, ale i to po upozornění dokázala omezit. Jinak byla Linda veselá, kamarádká a dokázala mnohdy ostatním pomoci. Pořádek na pokoji pro ni nebyl problém, ráda se účastnila úklidu na skupině. Díky svému pěknému vzhledu se líbila spousty chlapcům a při jezení v jídelně se styděla, i když ke chlapcům byla zády a musela být kolikrát až donucena něco sníst. Mezi její zájmy patřily poslech moderní hudby a malba. Hygienické návyky si osvojila také bez problému. Kontakt s rodinou žádný, jedenkrát ji napsal mladší bratr z DD.

Rozhovor Linda

Ahoj Lindo,

Jaký máš dnes den?

Nic moc, malá celou noc probrečela, tak sem byla furt vzhůru a hlídala jí.

Jakým způsobem si trávila dnešní den, než jsme se sešli?

No nic, starala jsem se o malou, vařila jí oběd, byli jsme na procházce v parku.

Bydlíš ve městě Roudnice nad Labem, jak se ti tu líbí?

Ale docela pěkný město. Jsou tu krámy, i doktoři pro malou, tak je to v pohodě.

Máš nějakou práci? Jak jinak trávíš volný čas, když nejsi v práci?

No tak teď jsme na mateřské dovolené, takže nikde nepracuji a volný čas trávím hlavně s malou a novým přítelem. Chodíme hlavně na procházky, nebo si doma hrajeme.

Dětství si prožila v Dětském domově se školou v Jiříkově, jak na domov vzpomínáš?

Docela dobře. Měla jsem to tam ráda, měla jsem tam kamarádky, Maruška už má také dítě, tak jsme se chtěli i sejít a pokecat.

Co myslíš, že bylo důvodem tvého umístění do tohoto zařízení?

Tak určitě sem dělala kraviny jako malá, zkoušela drogy, nechodila do školy, prala se.

Jaké to bylo, když jsi do domova přišla?

Měla jsem strach, neznala vychovatele, nechtěla jsem je poslouchat, ale byli na mě hodní.

Cítila jsi ze strany vychovatelů, že ti nějakým způsobem nahradili rodinu?

Ano, hlavně pan Libor; naučil mě být pořádnou ženskou a Gábina taky. Naučili mě, jak se správně mám chovat, na ulici, v krámě, že když něco chci, musím o to slušně požádat.

Stýkáš se s vlastní rodinou?

Nestýkám, mám bratra, ale kde je, to nevím.

Jaký byl tvůj příchod do běžného života? Našla sis přátele?

Jo, stýkám se s pár dětma, píšu si s Robertem na Facebooku. Jinak tady v Roudnici se teď bavím hlavně s kamarády přítele.

Bylo pro tebe těžké se postavit na vlastní nohy, když v DDŠ se o tebe postarali ve všech směrech?

No oni mi vlastně zařídili ubytování ve škole v Praze a zařídili mi členství v týmu sparty pro ženy. Ale byla tam hrozná dřina a disciplína. Nezvládla jsem to a odešla.

Máš zkušenosti s drogou?

Jo mám ...ale stydím se za to.

Stalo se ti někdy, že jsi neměla kam jít a musela si přespat venku? Na ulici?

Ne to se mi nikdy nestalo, šla jsem hned k příteli, se kterým mám malou, ale toho pak zavřeli za znásilnění a tak jsem u nového přítele.

Měla tvá minulost (to, že jsi z DDŠ) vliv na tvou profesní kariéru? Nebo má?

Já jsem nikdy nepracovala a mám roční dítě, nepracovala jsem. Šla jsem rovnou na mateřskou.

Využila si další pomoc při odchodu? Např. bydlení v Domu na půli cesty?

Ne. Jak říkám, byla jsem v té spartě.

Jak vzpomínáš na domov a vychovatele v něm? Myslíš, že ti DDŠ pomohl k tomu, abys dnes byla taková, jaká jsi?

Asi jo, hlavně vím, že nikdy nedopustím, aby tak dopadlo i mé dítě.

Jaká si vlastně myslíš, že jsi? Jak, bys svou osobnost popsala?

Myslím, že jsem kamarádká, a že jsem i dobrá matka. Umím se postarat, a vždy jsem se s životem nějak vypořádala.

Jaký máš životní cíl, co bys chtěla v životě dokázat?

Výchovat dobrou holku, být spokojená s přítelem, mít dobrou rodinu.

Jsi spokojená se svým současným stylem života? Jestli ne, co bys změnila?

Ano jsem spokojena, jsem nejšťastnější. Mám své dítě, ale někdy mám depky, jako že nejsem vůbec dobrá matka, že pro malou nic moc nemám, ale jinak je to ok.

5.3 Kazuistika 4

Lukáš

Lukáš žil v adoptivní rodině kde opakovaně selhával po smrti otce. Chlapec měl relativní vztah vůči svým nevlastním sourozencům. Výchova chlapce byla velmi náročná, matka ji po smrti manžela nezvládala. A tak celou situaci oznámila a chlapec byl odebrán do DDŠ Jiříkov. Matka nejeví o syna už žádný zájem. Svůj nezájem odůvodňuje strachem ze synovo chování. Vždy když si ho vzala, domů napadal ji. Lukáš se nevhodně choval v ochodech, na ulici, v dopravních prostředcích, matce nenaslouchal, naopak ji vše ztěžoval a dával ji za vinu smrt otce. Biologická matka Lukáše byla alkoholička, otec také alkoholik a násilník.

Školní anamnéza – Ve škole Lukáš nezvládal vyučující tempo, protože se nedokázal soustředit na dané úkoly a požadavky. Často vyrušoval a ztěžoval vyučování svými častými záchvaty. Nereagoval na direktivní přístup, naopak ho to pobudilo k větší agresi. Nejvhodnější bylo vždy jeho pozornost odpoutat a zaměstnat ji něčím jiným a později si o tom zpětně individuálně pohovořit. Škola ho nebavila a neměl k ní kladný vztah. Úkoly plnil, i když s velkou nechutí.

Sociální anamnéza – Když Lukáš přišel na výchovnou skupinu, jeho adaptace probíhala velmi složitě. Lukáš měl problémy s režimem VŘ DDŠ. Upoutával pozornost na svou osobu pomocí záměrného, sebedestruktivního chování a tím manipuloval jak s dětmi tak i s dospělými a ovlivňoval tak tím celý chod skupiny. Kritiku přijímal vždy jen s velkou křivdou, byl náladový a neuměl ovládat své pocity. Kvůli nutnému individuálnímu přístupu byl přežaren na léčebně-výchovnou skupinu. Neuměl přiznat svou vinu a vždy hledal jiného viníka. Své potřeby chtěl uspokojit vždy nejlépe hned bez ohledu na ostatní. Jeho výchova byla tedy opravdu velmi náročná. S odstupem času a opakovaným, důsledným působením se Lukáš trochu zlepšil a dokázal si taky uvědomit, že není ve výchovné skupině jediný. Na výchovné skupině neustále žaloval na ostatní kamarády, hledal záminky, jak zaměstnávat vychovatele, aby se nemohli věnovat i ostatním dětem. Chtěl veškerou pozornost pro sebe. Lukáš měl problémy s řečí, často zadržával a pře koktával, měl i výrazné tiky a záškuby v obličeji. K uvolnění mu pomáhal gymnastický míč, který mě na výchovné skupině neustále k dispozici. Po napadení vychovatele byl v hospitalizován v léčebně Opařany. Po svém návratu do DDŠ bylo jeho chování nepatrně lepší.

Rozhovor Lukáš

Ahoj Lukáši,

Jaký máš dnes den?

Jo "dobřej", nikdy se nenudím. Dneska je akce v jednom klubu tak se těším.

Jakým způsobem si trávil dnešní den, než jsme se sešli?

Probouzel jsem se dlouho. Včera jsme se hodně „pářili“ s kámošem.

Bydlíš ve městě Rumburk, jak se ti tu líbí?

Nejvíc nejlepší město, i když občas nuda, žádné disco a v Lužanu chtěj vstupný. .

Máš nějakou práci? Jak jinak trávíš volný čas, když nejsi v práci?

Práci nemám, a čas trávím tak, jak já chci ..neplánuju. Život je totiž jen jednou.

Dětství si prožil v Dětském domově se školou v Jiříkově, jak na domov vzpomínáš?

Nic moc. Samý přetvářky, nesnáším, když musím někoho poslouchat. Samý trapný akce (Vánoce, Mikuláš)..nenávidím to.

Co myslíš, že bylo důvodem tvého umístění do tohoto zařízení?

Matka se nestarala tak, jak měla. Nehlídale nás, lítali jsme po venku, nechodili do školy.

Jaké to bylo, když jsi do domova přišel?

Čisto, měl jsem jídlo ...ale pořád jsem se rval s ostatníma, byli „hrozný“.

Cítil jsi ze strany vychovatelů, že ti nějakým způsobem nahradili rodinu?

Ne.

Stýkáš se s vlastní rodinou?

Ne.

Jaký byl tvůj příchod do běžného života? Našel sis přátele?

Jo mám přátele z „pastáku“ a s pár lidmi bydlíme na ubytovně pohromadě.

Život je fajn jak říkám jsem pán svého času.

Bylo pro tebe těžké se postavit na vlastní nohy, když v DDS se o tebe postarali ve všech směrech?

Ne vůbec. Byl jsem rád, že jsem vypadl

Máš zkušenosti s drogou?

Jo mám ...občas se hodí, když mam nějaký splín.

Stalo se ti někdy, že jsi neměl kam jít a musel si přespat venku? Na ulici?

No jasan, i takové chvíle byli.

Měla tvá minulost (to, že jsi z DDŠ) vliv na tvou profesní kariéru? Nebo má?

Neřeším. Na pracáku jim to to jedno.

Využil si další pomoc při odchodu? Např. bydlení v Domu na půli cesty?

Ne. Tam bych musel zase dodržovat pravidla.

Jak vzpomínáš na domov a vychovatele v něm? Myslíš, že ti DDŠ pomohl k tomu, abys dnes byl takový, jaký jsi?

Hrůza trapný ... když mi něco vadí tak to řeším po svém. Tam chtěla vychovatelka formu omluvy slovní. Pořád jsme museli o svých činech mluvit, furt dokola, děs.

Jaký si vlastně myslíš, že jsi? Jak, bys svou osobnost popsal?

Typ do pohody, vysmátý a nejsem falešný.

Jaký máš životní cíl, co bys chtěl v životě dokázat?

Udržet si jakékoliv bydlení víc než rok.

Jsi spokojený se svým současným stylem života? Jestli ne, co bys změnil?

Jo jsem. Neměnil bych nic.

6 Souhrn výzkumného šetření

Souhrn pojednává o zhodnocení současné životní situace vybraných respondentů. Jakým způsobem hledají zaměstnání, vytváří stabilní domov, a zakládají rodinu.

Hledání zaměstnání

Vybraní respondenti se v hledání zaměstnání příliš neshodují. Každý z nich našel jinou cestu a jiný způsob, jak zaměstnání hledat. Někdo se nesnažil zaměstnání najít a ani neměl chuť pracovat. Někdo zase jako první hledal zaměstnání, aby tak mohl začít žít normálním životem. Někdo se naopak spoléhal na pomoc dalšího podpůrného zařízení a také se stalo, že jeden z respondentů si musel sáhnout na úplné dno, aby si uvědomil, že tímto směrem daleko nedojde. Z vybraných 4 respondentů 2 pracují, jedna dívka je na mateřské dovolené a jeden muž nepracuje.

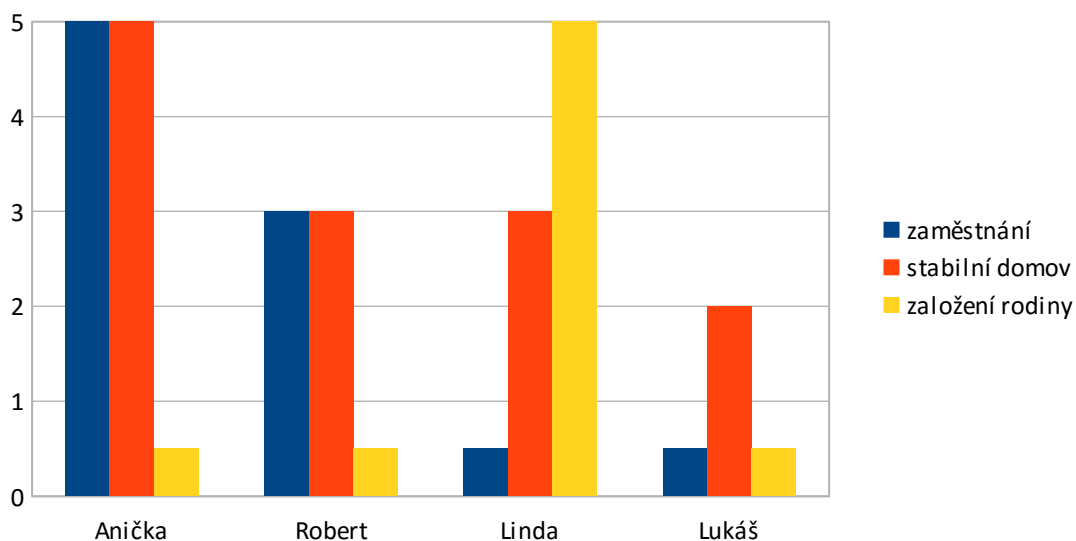
Stabilní domov

V rozhovorech o stabilním domově, bylo zjištěno, že u vybraných respondentů je stabilní domov relativní pojem. Může se říci, že stabilní a bezpečný domov pro budování rodiny má pouze jeden respondent ze všech. Dívka pracuje a zodpovědně se staví k životním problémům, má správně vyhraněné priority a tak si spokojeně užívá svého života a bydlení. Jeden chlapec žije na ubytovně a zatím nemá do budoucna žádný jiný cíl si stabilní domov vybudovat. Další dívka zase se svým dítětem podle popisu a mého dojmu cestuje od domova k domovu, podle toho se kterým mužem zrovna žije. Dítě je tak neustále v nejistotě a stresu. Poslední respondent svůj domov nemá, přežívá po známých, či na ulici a ani takováto situace ho nenutí k žádným pozitivním změnám. Bohužel ale nemají zodpovědnost vůči pracovní morálce, nedochází do práce, protože je to „nebaví“. A dalším faktorem je zacházení s penězi.

Zakládání rodiny

Vybraní respondenti by rádi zakládali rodiny, ale podle mého názoru je to pro ně složité, jelikož nemají vzor ze své stabilní rodiny, nemají základy kvalitních a pevných mezilidských vztahů pocházejících ze strany matky a otce. Otcovskou a matčinou lásku jako takovou nikdy nezažili, a proto sami nemohou tuto lásku vyvíjet k dítěti. Mají problém navázat trvalý partnerský vztah, protože promiskuita za strany matek jim přijde normální. Bohužel v této oblasti se u nich nenachází ani zodpovědnost a důsledky svého jednání, že nestačí rodinu založit, ale je nutné ji zabezpečit. Což jim jde těžko, protože jsou doprovázeny naivitou, tím pádem nesprávnou důvěrou a jsou lehce ovlivnitelní jinými zvláště lidmi ze špatného sociálního prostředí. Jedna z našich dívek rodinu založila, narodila se jí holčička, otec dítěte se na výchově nepodílí, jelikož je ve výkonu trestu odnětí svobody za trestní čin znásilnění.

Výsledky šetření jsou shrnuty v následujícím grafu:

Graf 2 – Celkové vyhodnocení

7 Navrhovaná opatření

Bakalářská práce pojednává o složitostech v motivaci jedinců po odchodu ze zařízení. Může se tím rozumět nedostatečná motivace jedinců při navštěvování a využívání dalších sociálních zařízení, jako je Dum na půli cesty. Zjištění vede k tomu, že jedinci nechtějí využívat Domy na půli cesty, protože jak je popsáno v rozhovoru u jedné respondentky, nechtějí dále a znovu uposlechnout pravidel a povinností v zařízení. Vnímají to jako další zařízení, kde musejí „poslouchat“. Navrhuji tedy, aby Domy na půl cesty více spolupracovali s dětmi, a hlavně s dětskými domovy. Aby byli přístupní pozitivním změnám, měli více pochopení k dětem.

Hlavním problémem je, že služba není využívána dostatečně, možná díky špatné informovanosti jedinců. Bylo by dobré se tomuto tématu věnovat v dalším výzkumném řešení, především jak komunikují a spolupracují dětské domovy s tímto sociálním zařízením.

Závěr

Bakalářská práce pojednává o těžkostech při socializaci jedinců z dětského domova. Autorka práce popsala, jak jedinci prožívali socializaci v dětském domově a později bylo nahlédnuto jakým způsobem zkoumaní jedinci žijí dnes. Úspěšná socializace byla pro naše respondenty složitá z mnoha hledisek. Nejvýraznější problém spočívá v tom, že jedinci neměli nikdy dostatečný mateřský ani otcovský vzor, podle kterého by mohli stavět své vlastní hodnoty a postoje. Dalším problémem můžeme vnímat socializaci terciální a to tedy v začlenění do společnosti ve skoro dospělém věku. Tady se jedinci potýkali s nízkým sebevědomím, obavami z ostatních lidí a chování jejich samotných. Děti neměly žádné zkušenosti a musely se o svůj život postarat sami. Jak jsme se mohli dozvědět, i přes svůj nízký věk si děti prošly opravdu těžkými situacemi, a museli se potýkat z mnoha nepříjemnostmi, jako jsou například drogy, psychiatrické léčebny, situace, kdy se matka musela postarat o sebe a své dítě bez pomoci partnera. Terciální socializace probíhá v dospívání, ale zejména v dospělosti. Jedinec se učí být dospělým a jako dospělý realizovat zodpovědně svůj život v různých situacích. A ať je to jak je to, mnoho z nás, při této těžké životní situaci mělo podporu v rodině. Tyto děti bohužel nemají nikoho. Terciální socializaci charakterizují dvě hlavní socializační linie.

Terciální socializace představují intimní interpersonální vztahy, aktualizující se ve vztazích sexuální odpovědnosti, vztazích manželských a rodičovských. Linií druhou tvoří profesní socializace (Helus 2007, str. 122).

Největším problémem bych vnímala motivaci, jedinci musí být neustále motivováni, a hnáni dopředu pod nějakým vedením, ať už je to docházením do stacionáře, nebo psaní korespondence s bývalými vychovateli, většina našich respondentů uvádí, že neustálý kontakt s vychovateli je drží nad vodou a vědí, že tu pro ně někdo pořád existuje. Proto mají chuť a sílu bojovat, s překážkami se poprat a dokázat sami sobě i vychovatelům, že mají na to plnohodnotně žít jako lidé, kteří vyrůstali v podnětném prostředí. A řídí se vzorem, který jim byl doposud ukazován – vzor vychovatelů, tudíž náhradní rodiny.

Děti do dětských domovů přicházejí stále a bohužel pořád ve velkém počtu. Dnešní zákon umožňuje zařazení dítěte do DD, DDS pouze z rozhodnutí soudu. Dříve tomu bylo pouze z doporučením diagnostického ústavu, kdy se dítě pozorovalo a později bylo zařazeno do zařízení podle své diagnostiky. Proto dnes bohužel dochází k tomu, že děti zdravé, které bohužel neměly to štěstí vyrůstat v biologické rodině, jsou přerazovány do DDS a naopak.

Použité zdroje

9.1 Literární zdroje

ČÍRTKOVÁ L., 1998. *Kriminální psychologie*. Praha: Eurounion. ISBN 80-85858-70-3

FISCHER S., ŠKODA J., 2009. *Sociální patologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2781-3

FISCHER S., ŠKODA J., 2008. *Speciální pedagogika*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-014-0

HELUS Z., 2004. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-888-0

HELUS Z., 2007. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada. 104 str., 107 str. ISBN 978-80247-1168-3

HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum – základní metody a aplikace*. Praha : Portál.

MACEK P., 1999. *Adolescence*. 1 vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-348-x

MONATOVÁ L., 1998. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. 2. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-85931-60-5

PACLT I., a kol., 2007. *Hyperkinetická porucha a poruchy chování*. Praha: Grada. 139 str. ISBN 978-80-247-1426-4

9.2 Internetové zdroje

Otevřená budoucnost 2016. *Formy náhradní výchovy*. [online databáze] [cit. 10. 4. 2016]
Dostupné z: <http://www.otevrenabudoucnost.cz/formy-nahradni-vychovy/>

Dětský domov se školou Jiříkov 2016. *O DDS*. [online databáze] [cit. 10. 4. 2016] Dostupné z: <http://www.ddsjirikov.cz>

9.3 Zákony

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Zákon č. 561/2008 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách

Seznam příloh

8.1 Rozhovor

8.2 Zákon č. 108/2006

8.3 Zákon č. 109/2002

Přílohy

8.1 Rozhovor

Ahoj,

jaký máš dnes den?

Jakým způsobem si trávila dnešní den, než jsme se sešli?

Bydlíš ve městě Roudnice nad Labem, jak se ti tu líbí?

Máš nějakou práci? Jak jinak trávíš volný čas, když nejsi v práci?

Dětství si prožila v Dětském domově se školou v Jiříkově, jak na domov vzpomínáš?

Co myslíš, že bylo důvodem tvého umístění do tohoto zařízení?

Jaké to bylo, když jsi do domova přišla?

Cítila jsi ze strany vychovatelů, že ti nějakým způsobem nahradili rodinu?

Stýkáš se s vlastní rodinou?

Jaký byl tvůj příchod do běžného života? Našla sis přátele?

Bylo pro tebe těžké se postavit na vlastní nohy, když v DDŠ se o tebe postarali ve všech směrech?

Máš zkušenosti s drogou?

Stalo se ti někdy, že jsi neměla kam jít a musela si přespat venku? Na ulici?

Měla tvá minulost (to, že jsi z DDŠ) vliv na tvou profesní kariéru? Nebo má?

Využila si další pomoc při odchodu? Např. bydlení v Domu na půli cesty?

Jak vzpomínáš na domov a vychovatele v něm? Myslíš, že ti DDŠ pomohl k tomu, abys dnes byla taková, jaká jsi?

Jaká si vlastně myslíš, že jsi? Jak, bys svou osobnost popsala?

Jaký máš životní cíl, co bys chtěla v životě dokázat?

Jsi spokojená se svým současným stylem života? Jestli ne, co bys změnila?

8.2 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

ČÁST TŘETÍ

HLAVA I - SOCIÁLNÍ SLUŽBY

DRUHY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB A ÚHRADA NÁKLADŮ ZA POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

§ 32

Sociální služby zahrnují

- a)** sociální poradenství,
- b)** služby sociální péče,
- c)** služby sociální prevence.

§ 33

Formy poskytování sociálních služeb

- (1)** Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.
- (2)** Pobytovými službami se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb.
- (3)** Ambulantními službami se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování.
- (4)** Terénními službami se rozumí služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí.

§ 34

Zařízení sociálních služeb

- (1)** Pro poskytování sociálních služeb se zřizují tato zařízení sociálních služeb:
 - a)** centra denních služeb,

- b)** denní stacionáře,
 - c)** týdenní stacionáře,
 - d)** domovy pro osoby se zdravotním postižením,
 - e)** domovy pro seniory,
 - f)** domovy se zvláštním režimem,
 - g)** chráněné bydlení,
 - h)** azylové domy,
 - i)** domy na půl cesty,
 - j)** zařízení pro krizovou pomoc,
 - k)** nízkoprahová denní centra,
 - l)** nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
 - m)** noclehárny,
 - n)** terapeutické komunity,
 - o)** sociální poradny,
 - p)** sociálně terapeutické dílny,
 - q)** centra sociálně rehabilitačních služeb,
 - r)** pracoviště rané péče,
 - s)** intervenční centra,
 - t)** zařízení následné péče.
- (2)** Kombinací zařízení sociálních služeb lze zřizovat mezigenerační a integrovaná centra.

§ 35

Základní činnosti při poskytování sociálních služeb

(1) Základními činnostmi při poskytování sociálních služeb jsou:

- a)** pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- b)** pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- c)** poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,

- d)** poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování,
 - e)** pomoc při zajištění chodu domácnosti,
 - f)** výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
 - g)** základní sociální poradenství,
 - h)** zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
 - i)** sociálně terapeutické činnosti,
 - j)** pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,
 - k)** telefonická krizová pomoc,
 - l)** nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění,
 - m)** podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností.
- (2)** Rozsah úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb stanoví prováděcí právní předpis.
- (3)** Základní činnosti uvedené u jednotlivých druhů sociálních služeb v § 37, 39 až 52 a § 54 až 70 jsou poskytovatelé sociálních služeb povinni vždy zajistit.
- (4)** Fakultativně mohou být při poskytování sociálních služeb zajišťovány další činnosti.

§ 36

Rozsah a podmínky zabezpečení a hrazení zdravotní péče o osoby, kterým se poskytují pobytové služby v zařízeních sociálních služeb uvedených v § 34 odst. 1 písm. c) až f), upravují zvláštní právní předpisy¹⁹⁾. Ošetrovatelská a rehabilitační péče je těmto osobám poskytována především prostřednictvím zaměstnanců zařízení uvedených v předchozí větě, kteří mají odbornou způsobilost k výkonu zdravotnického povolání podle zvláštního právního předpisu²⁰⁾.

§ 58

Domy na půl cesty

(1) Domy na půl cesty poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí ubytování,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- c) sociálně terapeutické činnosti,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.

8.3 Zákon č. 109/2002 Sb., Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů,

ČÁST PRVNÍ

HLAVA II. - ZAŘÍZENÍ

§ 12

Dětský domov

(1) Dětský domov pečuje o děti podle jejich individuálních potřeb. Ve vztahu k dětem plní zejména úkoly výchovné, vzdělávací a sociální.

(2) Účelem dětského domova je zajišťovat péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti se vzdělávají ve školách, které nejsou součástí dětského domova.

(3) Do dětského domova mohou být umísťovány děti ve věku zpravidla od 3 do nejvýše 18 let. Do dětského domova se rovněž umísťují nezletilé matky spolu s jejich dětmi.

§ 13

Dětský domov se školou

(1) Účelem dětského domova se školou je zajišťovat péči o děti

a) s nařízenou ústavní výchovou,

1. mají-li závažné poruchy chování, nebo

2. které pro svou přechodnou nebo trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči, nebo

b) s uloženou ochrannou výchovou,

c) jsou-li nezletilými matkami a splňují podmínky stanovené v písmenu a) nebo b), a jejich děti, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí dětského domova se školou.

(2) Dětské domovy se školou lze zřizovat odděleně pro děti podle odstavce 1 nebo se v nich

zřizují rodinné skupiny odděleně pro děti podle odstavce 1.

(3) Výjimky z ustanovení odstavce 2 může udělit ministerstvo.

(4) Do dětského domova se školou mohou být umíst'ovány děti zpravidla od 6 let do ukončení povinné školní docházky.

(5) Pokud v průběhu povinné školní docházky pominuly důvody pro zařazení dítěte do školy zřízené při dětském domově, je dítě na základě žádosti ředitele dětského domova se školou zařazeno do školy, která není součástí dětského domova se školou.

(6) Nemůže-li se dítě po ukončení povinné školní docházky pro pokračující závažné poruchy chování vzdělávat ve střední škole mimo zařízení nebo neuzavře-li pracovněprávní vztah, je přeráženo do výchovného ústavu.